

فرصت ها با گزینه ها

سناریو ها برای رهنمایی رشد شهری ۲۰۱۵ تا ۲۰۵۰ میلادی

در این مقاله مفکوره های ابتدایی برای انکشاف یک استراتیژی ملی فضایی جغرافیای (NSS) منحیث بخشی از پالیسی ملی شهری و در مطابقت با برنامه ملی اولویت شهری (U-NPP) ارایه میشود. هدف از این مقاله آغاز بحث بالای اینکه چطور طرز رشد فضای جغرافیای نفوس شهری که تقریباً ۸ میلیون در سال ۲۰۱۵ میلادی تا ۲۶ میلیون در سال ۲۰۵۰ میلادی رهنمایی شود. و هم چنان در خلاصه پیشبینی نفوس شهری برای سال ۲۰۳۰ و ۲۰۵۰ میلادی در سه نمونه انکشاف فضای جغرافیای شهری فراهم شده است. علاوه بر آن مزایا و نواقص هر نمونه انکشاف فضای جغرافیای و طرز ارتباط آن با استراتیژی ملی فضای جغرافیای شهری توضیح شده است که انکشاف متوازن منطقوی، تحرک رشد اقتصادی به وسیله توسعه فرصت ها برای افغانستان از قبیل تجارت بین المللی و روابط شهر-روستا را جستجو و بیان میکند.

صفحه مباحثه شماره ۱۰، سلسله دوم، اپریل ۲۰۱۶ میلادی

رشد نفوس شهری افغانستان

در سال ۲۰۱۵ میلادی نفوس شهری افغانستان به ۸,۲ میلیون نفر رسد، که رشد آن به طور اوسط ۴۳۰۰۰ خانوار در سال میباشد. انتظار میرود که نفوس شهری تا سال ۲۰۳۰ میلادی به ۱۵ میلیون و تا سال ۲۰۵۰ میلادی به ۲۶ میلیون برسد. نفوس روستایی که در حاشیه شهر-روستا (حدود ۱۰ تا ۲۵ کیلومتر اطراف پنج شهر عمده) زندگی میکنند در سال ۲۰۱۵ میلادی ۴ میلیون تخمین شده است (جدول ۱) قریه های داخل ۵ منطقه شهری با این شهر ها از لحاظ تجارت و خدمات رابطه متقابل و نزدیک دارند.

منطقه شهری برای انکشاف اقتصادی و ایجاد اشتغال اهمیت حیاتی دارد. یک هدف ممکنه استراتیژی ملی فضایی میتواند رسیدن به «انکشاف متوازن پایدار» برای افزایش فرصت های اقتصادی و تجارت (بین المللی)، ترویج توازن منطقوی، ترویج رشد متراکم شهری، تقویه روابط شهر-روستا و افزایش ارتباطات، محافظت از زون های زراعتی و مناطق شکنند ایکولوژیک و ایجاد معبر های ارتجاعی و فراگیر میباشد. خوشنودی دولت جهت تاثیر گذاری بالای تقسیمات فضایی فعالیت ها یک نیاز مبرم خواهد بود.^۲

حوزه های شهری؛ مولد های انکشاف

زمین های پنج شهر عمده افغانستان سرپناه برای ۱۱,۸-۱۰,۷ میلیون نفوس تخمین شده استند (تقریباً یک بر سوم از مجموع تمام نفوس افغانستان). ساحات حوزه شهری کابل تنها متشکل از ۹ شاروالی است که دارای ۴,۸- ۵,۵ میلیون نفوس تخمین شده است. هم چنان دیگر حوزه های شهری دارای یک تعداد نفوس بزرگ در ساحات اطراف شهر های اصلی میباشد (جدول ۱).^۳ حوزه های شهری پنج شهر عمده از مقیاس اقتصادی و ارتباطات بین المللی میتواند بهره مند شوند در حالیکه مولد های رشد برای حوزه ها متفاوت بوده که ساحات زراعتی بزرگ یگانه عنصر اصلی در اطراف مراکز شهر میباشد.

رشد سریع شهری و شرایط خراب اقتصادی با ساحات عمدتاً غیر رسمی و غیرپلانی شهری منجر به چالش های محیط زیستی، اقتصادی و پلانگذاری برای دولت گردیده است. با در نظر داشت این که انتظار میرود نفوس شهری در دهه های آینده به میزان نسبتاً بلندی به رشد خود ادامه دهد، تهیه یک استراتیژی برای توازن فضای جغرافیای شهری و یک روش انکشاف منطقوی برای به حد اکثر رسانیدن فرصت ها در مناطق مختلف کشور به یک ضرورت مبرم مبدل شده است.

برای ترویج رشد در مناطق یا معبر های مشخص استراتیژیک، باید شهر ها به میزان های مختلف رشد نمایند. استراتیژی انکشاف متوازن منطقوی و

جدول ۱: نفوس حوزه های شهری

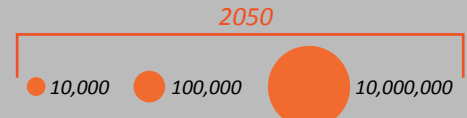
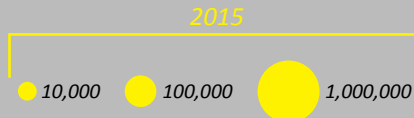
حدود نفوس ۲۰۱۵ میلادی (به هزار)			شهرداری	منطقه شهری
مجموع حوزه شهری	حاشیه شهر-روستا ^۴	شهری ^۵		
4,836 - 5,489	1,570	3,266 - 3,919	کابل، چاریکار، جبل سراج، محمود راقی، قره باغ، شکرده، میریچه کوت، پل علم، میدان شهر	کابل
1,541 - 1,609	1,199	342 - 410	جلال آباد، شینواری، نورخم	جلال آباد
1,203 - 1,308	679	524 - 629	کندهار، ارغنداب، پنجوایی، ژبری	کندهار
1,527 - 1,686	729	798 - 957	هرات، انجیل، گذره	هرات
1,589 - 1,713	969	620 - 744	مزار شریف، بلخ	مزار شریف
10,696 - 11,805	5,146	5,550 - 6,659	نفوس تخمین شده در 5 حوزه شهری	
		2,838 - 3,405	41 شاروالی های ولسوالی و ولایتی	
		8,388 - 10,065	مجموع نفوس	

¹ GoIRA (2015) State of Afghan Cities, and GoIRA (2016) Future of Afghan Cities, (forthcoming)

² UN Habitat (2015) International Guidelines on Urban and Territorial Planning Principles and UN Habitat (2015) Issue Paper on Urban and Spatial Planning and Design

³ Based on individual dwelling counts; with a range between 7.5 and 9 persons per dwelling (see SoAC 2015 for more information on methodology).

⁴ Based on average number of Dwelling Units per hectare of residential land (DU/Ha), and assuming an average of 7.5 persons per dwelling unit.

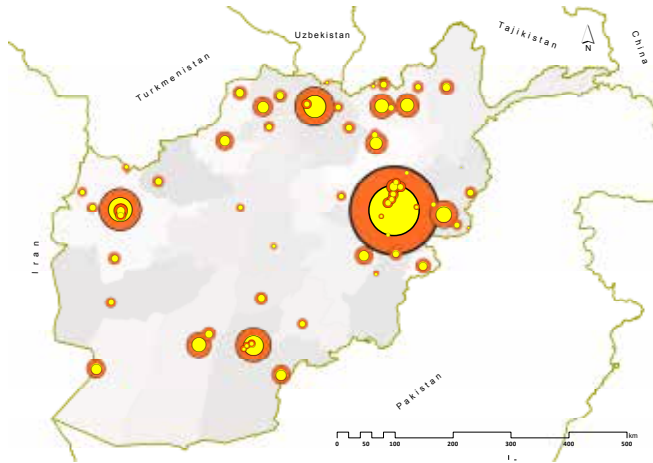
شرح نفوس
تخمین شده

نمونه های انکشاف فضایی جغرافیای شهری

برای انکشاف فضای جغرافیای شهری افغانستان سه نمونه اصلی وجود دارد:

الف. نمونه انکشاف پراکنده

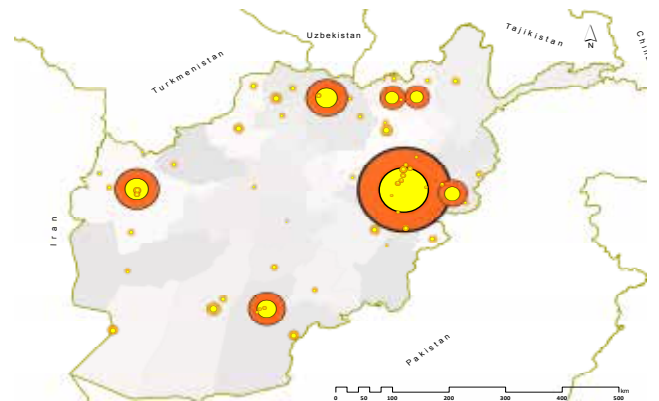
همه شهر ها دارای رشد یکسان، بدون کدام سرمایه گذاری هدفمند عامه و خصوصی بوده. همه شهر ها سهم مساوی نفوس متوقع مهاجر روستایی-شهری داشته و انتظار می رود تا سرعت رشد سالانه نفوس برای دوره ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ میلادی ۳٫۹ فیصد و سرعت رشد سالانه نفوس برای دوره ۲۰۳۰ تا ۲۰۵۰ میلادی ۲٫۸ فیصد باشد. ارقام مذکور بر اساس پیشبینی شهرنشینی جهانی (به مأخذ جدول ۲ ملاحظه شود) محاسبه گردیده است. بدون یک استراتژی ملی فضای جغرافیای شهری و محدود رهنمایی از جانب دولت این تقریباً یک پیشبینی در مورد رشد شهری افغانستان خواهد بود، هرچند بعضی شهر ها (مثلاً کابل) نسبت به شهر های دیگر رشد سریع تر داشته باشند. این نمونه عاری از فرصت های مشخص انکشافی بوده و همچنان ممکن منجر به «شهرنشینی بیش از حد» در شهر های گردد جایکه فرصت های اشتغال و دسترسی به زیربنا و خدمات محدود است.

نقشه ۱: نمونه انکشاف پراکنده

ب. نمونه انکشاف چندین قطبی

در این نمونه رشد نفوس شهری در ۷ منطقه شهری مانند (کابل، جلال آباد، قندهار، هرات، مزار، قندز و طالقان) متمرکز شده است که این ۷ شهر یا منطقه شهری از ۴٫۳٪ (۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ میلادی) و ۳٫۱٪ (۲۰۳۰ تا ۲۰۵۰ میلادی) رشد سریع نفوس خواهند داشت، و متباقی شهر های دیگر دارای ۲٫۸٪ (۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ میلادی) و ۲٫۰٪ (۲۰۳۰ تا ۲۰۵۰ میلادی) رشد نفوس سالانه خواهند داشت. در حالی که شهر های بزرگ میتوانند از فواید اقتصادی تراکم مستفید شوند، ازدحام، نبود خدمات اساسی و موجودیت بیش از حد افرادی که در جستجو کار اند ممکن این امکانات و فرصت های انکشاف متنوع، متوازن و مبتنی بر زراعت صنعتی و تجارت را محدود سازد. سرعت متداوم رشد طبیعی یکجا با مهاجرت روستایی-شهری آنقدر بلند است که به احتمال قوی تمرکز رشد در ۷ شهر از ظرفیت جذب این ۷ شهر بیشتر خواهد شد.

نقشه ۲: نمونه انکشاف چندین قطبی

ج. نمونه دهلیز انکشافی یا چندین زون

نمونه ای که در آن تمرکز رشد نفوس و انکشاف در ۶ حوزه مانند (ساحه شهری کابل، منطقه شهری جلال آباد، معبر قندهار، معبر هرات، معبر مزار و معبر شمالی) پیشنهاد میکند.

حوزه ی که فعالیت های اقتصادی را در یک ساحه مشخص متصل میسازد. این حوزه ها ارتباطات مهمی را بین مراکز اقتصادی که در داخل و اطراف شهرداری های ولایتی و ولسوالی قرار دارند فراهم میسازد. این ها تنها نیستند، هر ۶ ساحه ارتباطات قوی بین المللی (پاکستان، ایران، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان) و ساحات بزرگ زراعتی دارند. این حوزه ها میتوانند تجارت بین المللی را با در نظر داشت وابستگی های متقابل بین شهر ها، روستا ها و ساحات اطراف آنها و تقویه امنیت بهبود بخشیده، و ارتباطات روستایی-شهری را تقویه نمایند.

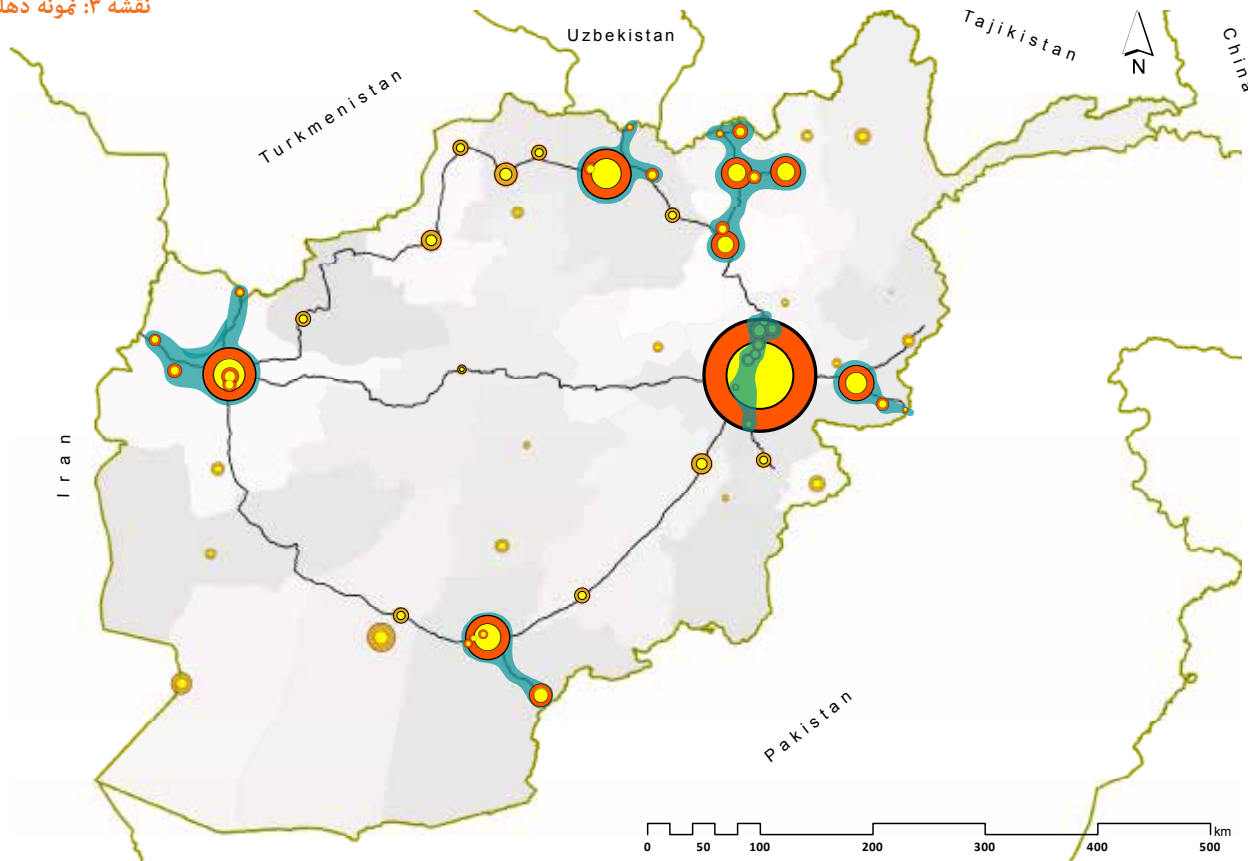
حوزه های انکشافی میتوانند منیث یک وسیله جهت بهبود ساختار ها که چطور فعالیت ها با در نظر داشت دسترسی به نیاز های اساسی در فضای جغرافیای شهری موقعیت دهی شوند. عناصر عمده ای که روی عملکرد و کنکوری یک حوزه اثرگذار میباشد عبارت اند از: موارد استفاده از زمین، محیط

موقعیت ۶ دهلیز انکشافی

اگر نمونه انکشاف حوزه وی انتخاب شود انتظار می رود تا نفوس در این حوزه ها سالانه از ۴٫۲٪ در دوره ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ میلادی و ۲٫۹٪ برای دوره ۲۰۳۰ تا ۲۰۵۰ میلادی رشد نماید. ساحات شهری خارج از این حوزه ها از ۲٫۹٪ (۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ میلادی) و ۲٫۵٪ (۲۰۳۰ تا ۲۰۵۰ میلادی) رشد خواهند داشت. در جدول ۲ پیشبینی نفوس شهری برای ۶ حوزه نشان داده شده است.

فرصت ها با گزینه ها

نقشه ۳: نمونه دهلیز انکشافی

شرح نفوس
تخمین شده

● 10,000 ● 100,000 ● 1,000,000

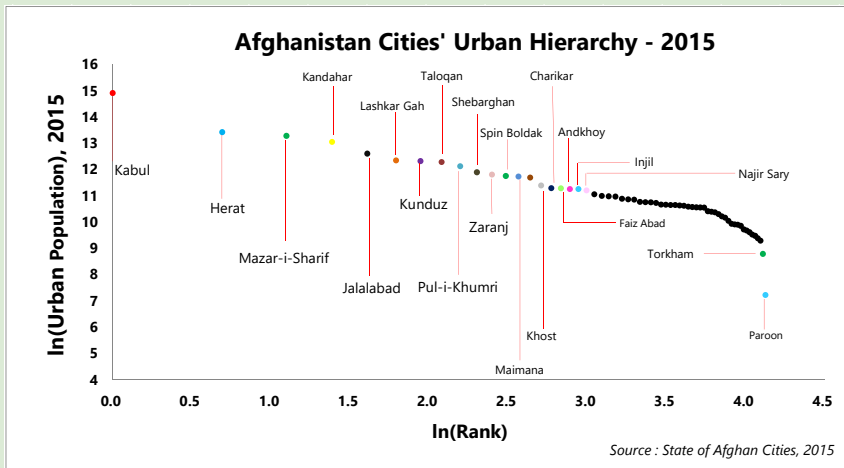
● 10,000 ● 100,000 ● 10,000,000

جدول ۲: نمونه دهلیز رشد نفوس^۷

نفوس شهری (به هزار)			شهرداری ها	حوزه
2050 (7.5 نفر / خانوار)	2030 (7.5 نفر / خانوار)	2015 (9-7.5 نفر / خانوار)		
10,724	6,054	3,919 – 3,266	کابل، چاریکار، جبل سراج، محمود راقی، قره باغ، شکردره، میریچه کوٹ، پل علم، میدان بنار	د لوی کابل بناری سیمه
1,123	634	410 - 342	جلال آباد، شینواری، تورخم	جلال آباد
2,137	1,207	781 – 651	کندهار، ارغنداب، پنجوایی، ژپری، سپین بولدک	کندهار
2,943	1,661	1,076 – 896	هرات، انجیل، گذره، اسلام قلعه، غوریان، تورغوندی	هرات
2,201	1,242	804 – 670	مزارشریف، بلخ، خلم، حیرتان	مزار
2,542	1,435	929 – 774	کندز، خان آباد، تالقان، امام صاحب، شیرخان بندر، بغلان، پلخمري	حوزه شمالی
21,671	12,234	7,920 – 6,600	مجموع 6 حوزه	
4,699	2,868	2,145 – 1,788	دیگر 29 شهرداری ولایتی و ولسوالی	
26,370	15,102	10,065 – 8,388	مجموع نفوس شهری	

⁷ UN reference, World Urbanization Prospects

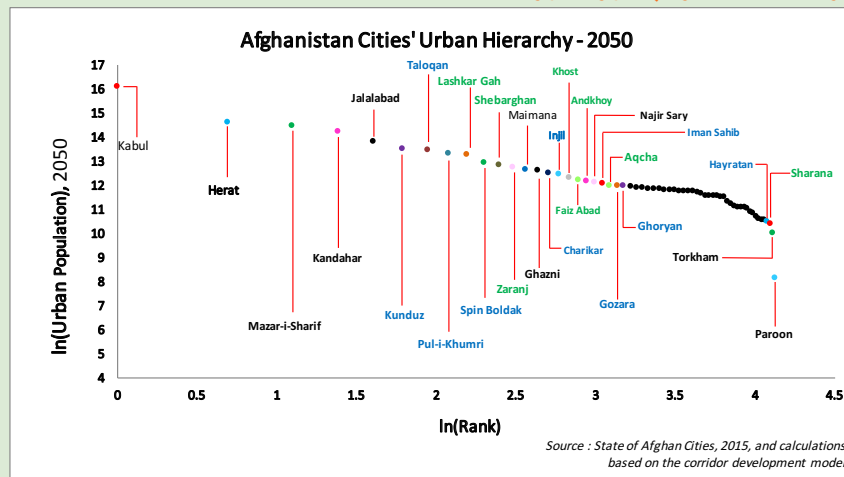
گراف ۱: سلسه مراتب شهری شهر های افغانستان-۲۰۱۵

سلسه مراتب شهر ها ۲۰۱۵-۲۰۵۰

گراف دوم سلسه مراتب شهری از شهر ها را در ۲۰۵۰ نشان میدهد در صورتیکه نمونه دهلیزی این شش مسیر رشد اقتصادی تقویت و انکشاف داده شود طوریکه این حوزه ها وصل کننده نقاط مرکزی اقتصادی با اطراف ولایت و شاروالی های ولسوالی ها میباشد. این مسیر ها دارای ارتباطات بین المللی همراه با پاکستان، ایران، ترکمنستان، ازبکستان و تاجکستان میباشد تجارت های خارجی، ارتباطات شهر و دهات تقویت بخشیده شود و هم چنان وابستگی های قوی بین شهر، دهات و ساحات اطراف آنها شناسایی گردد و تحکیم امنیت که یکی از موضوعات مهم بوده که باید مدنظر گرفته شود.

گراف ۲: سلسه مراتب شهری شهر های افغانستان-۲۰۵۰

● تسلسل نفوس شهری از لحاظ ازدیاد نفوس
● تسلسل نفوس شهری از لحاظ کاهش نفوس

مسیر های آینده

- ایجاد انگیزه و اتفاق نظر در داخل دولت، سکتور خصوصی و نمایندگان مردم محل در مورد انکشاف و استقامت استراتژی ملی فضایی جغرافیای شهری منحصی از پالیسی ملی شهری و مطابقت آن با برنامه ملی اولویت شهری (U-NPP) برای رسیدگی به چالش های درازمدت رشد نفوس، تقسیمات فضا، انکشاف اقتصادی و سرمایه گذاری عامه هدفمند آغاز شود.
- اهداف، مقاصد و تحولات مرحله وار برای تطبیق استراتژی ملی فضایی انکشاف داده شود.
- تقویت بخشیدن همکاری بین شهرداری ها و سطوح مختلف سیستم حکومتمداری، با حمایت چهارچوب قوانین مناسب و امتیازات مالی، به ویژه برای پلانگذاری پایتخت (کابل) و حوزه های شهری (۵ حوزه دیگر).
- پالیسی های غیر متمرکز و تقویه بخشیدن نقش، مسؤولیت ها، ظرفیت های پلانگذاری و منابع شهری ها تعریف، تطبیق و نظارت گردد.
- سیستم های شهر ها و مفاهیم حوزه های شهری انکشاف داده شود و ترویج گردند.